

Εκπαίδευση

ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

ΔΙΑΔΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

ΕΙΔΙΚΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ: ΕΙΣΩΤΙΚΗ Ή ΕΞΑΙΡΕΤΙΚΗ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΗΝ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΑΡΟΧΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΔΙΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΣΠΟΥΔΑΣΤΗ

ΧΡΟΝΙΕΣ ΔΥΣΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ

ΣΤΕΛΕΧΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΦΟΡΕΩΝ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΗΣ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗΣ ΤΙΤΛΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΣΥΜΠΡΑΞΗ ΤΕΙ ΜΕ ΑΛΛΟΔΑΠΑ ΑΕΙ

ΕΓΚΡΙΣΗ ΥΠΟΤΡΟΦΙΩΝ ΑΠΟ ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

ΑΔΙΑΦΑΝΕΙΑ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΙΣ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΣΕ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ERASMUS

ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΣΥΛΛΟΓΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ

Η εκπαίδευση και η παιδεία αποτελούν χωρίς αμφιβολία βασική και θεσμική συνιστώσα της αναπτυξιακής φυσιογνωμίας της χώρας.

Με δεδομένη την παρούσα δημοσιονομική κατάσταση, η «προστιθέμενη αξία» της εκπαίδευσης έρχεται να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην προσπάθεια που καταβάλλεται ώστε να προωθηθούν η ανάπτυξη, η καινοτομία, η οικονομία και η κοινωνία της γνώσης, να απελευθερωθούν οι δημιουργικές δυνάμεις του ανθρώπινου δυναμικού της χώρας, να προωθηθούν η διαφάνεια και η αξιοκρατία. Ο χώρος της εκπαίδευσης αποτελεί τμήμα της διοίκησης με όλες τις κατά καιρούς διαπιστωμένες στρεβλώσεις, τόσο στο θεσμικό όσο και στο οργανωτικό-δικαστικό επίπεδο.

Στόχος του Συνηγόρου μέσω των παρεμβάσεων του είναι όχι μόνο να αναδείξει ορισμένα χρονίζοντα προβλήματα του Υπουργείου Παιδείας Διά Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων τα οποία επέτεινε περαιτέρω η κλιμακούμενη οικονομική κρίση, αλλά και να προτείνει διαδικασίες εξορθολογισμού που θα αποδώσουν στη λειτουργία της εκπαίδευσης τον πρωταγωνιστικό ρόλο που οφείλει να έχει, ιδιαίτερα σήμερα.

Κύριο πεδίο των επισημάνσεων στις οποίες προέβη και των θεμάτων με τα οποία ασχολήθηκε ο Συνήγορος αποτέλεσε αυτή καθ' εαυτή η λειτουργία των υπηρεσιών του Υπουργείου Παιδείας καθώς και των φορέων οι

οποίοι εποπτεύονται από αυτό. Οι εν λόγω υπηρεσίες και φορείς φέρουν, μεταξύ άλλων, την κύρια ευθύνη όσον αφορά την προώθηση και την επιτυχή υλοποίηση μιας σειράς πολιτικών, όπως είναι η πολιτική στελέχωσης των εκπαιδευτικών μονάδων, ακαδημαϊκής και επαγγελματικής αναγνώρισης των τίτλων σπουδών, η πολιτική διαδικασιών πρόσβασης στην εκπαίδευση, καθώς και λήψης μέτρων στήριξης μαθητών και σπουδαστών που ανήκουν σε ευπαθείς κοινωνικές ομάδες.

Σημαντικός αριθμός αναφορών καταδεικνύει την κακή ποιότητα του κανονιστικού πλαισίου που διέπει το εκπαιδευτικό σύστημα, αλλά και τη συχνότητα –ίσως και την προχειρότητα– με την οποία μεταβάλλονται οι ουσιαστικές προϋποθέσεις και οι διαδικασίες αναγνώρισης τυπικών προσόντων, διορισμού και πρόσληψης των εκπαιδευτικών. Ιδιαίτερα συχνά τίθεται το κρίσιμο ζήτημα της ασφάλειας δικαίου, η απουσία της οποίας δοκιμάζει την αξιοπιστία των υπηρεσιών του Υπουργείου Παιδείας αφενός και υπονομεύει τα δικαιώματα των υποψήφιων εκπαιδευτικών αφετέρου. Εκτός των προαναφερθέντων, και όπως προκύπτει από τη διερεύνηση αναφορών στη διάρκεια του 2011, περαιτέρω προβλήματα αφορούν τον ελλιπή συντονισμό υπηρεσιών, διοικητικές πρακτικές που θίγουν δικαιώματα εκπαιδευτικών ή και σπουδαστών, την έλλειψη έγκαιρης πληροφόρησης των ενδιαφερόμενων πολιτών, καθώς και ζητήματα μετάβασης από το παλαιό στο νέο σύστημα πρόσβασης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.

ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

ΔΙΑΔΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Ο Συνήγορος, στο πλαίσιο της ειδικής διαμεσολαβητικής του αρμοδιότητας για τη διασφάλιση και την προάσπιση των δικαιωμάτων του παιδιού, επισήμανε πως υπάρχει ανάγκη για απλούστευση και εξορθολογισμό των διαδικασιών πρόσβασης στις εκπαιδευτικές βαθμίδες προκειμένου να διασφαλιστεί η ακώλυτη και ευχερής άσκηση του συνταγματικώς κατοχυρωμένου δικαιώματος στην εκπαίδευση. Επ' αυτού, ο Συνήγορος τόνισε την ανάγκη η φοίτηση των μαθητών στις εκπαιδευτικές βαθμίδες να είναι αδιάλειπτη και συνεχής, και συνακόλουθα επισήμανε τη σχετική υποχρέωση της διοίκησης να αίρει τα διαδικαστικά προσκόμματα που ανακύπτουν κατά περίπτωση. Προς αυτή την κατεύθυνση, έπειτα από επιτυχή διαμεσολάβηση του Συνηγόρου, κατέστη δυνατή η εγγραφή αλλοδαπού μαθητή στην πρώτη τάξη του δημοτικού σχολείου, μολοντί, λόγω μεγάλης καθυστέρησης εκ μέρους των αρμόδιων υπηρεσιών, δεν είχε εγκαίρως ρυθμιστεί η αστική του κατάσταση και δεν διέθετε πιστοποιητικό γέννησης (υπόθεση 135689/2010).

Περαιτέρω, ο Συνήγορος διατύπωσε την άποψη ότι θα πρέπει να διευρυνθεί πέραν των εχόντων την επιμέλεια του ανήλικου τέκνου ο κύκλος των προσώπων τα οποία μπορούν, για εξαιρετικούς λόγους και με ειδική εξουσιοδότηση, να διεκπεραιώνουν τα διαδικαστικά προαπαιτούμενα για την εγγραφή του μαθη-

τή σε όλες τις βαθμίδες της δεκαετούς υποχρεωτικής εκπαίδευσης (υπόθεση 141651/2011).

ΕΙΔΙΚΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ: ΕΞΙΣΩΤΙΚΗ Ή ΕΞΑΙΡΕΤΙΚΗ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΗΝ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Πρόσβαση τριτέκνων και πολυτέκνων στην τριτοβάθμια εκπαίδευση

Η διαδικασία πρόσβασης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση εγείρει ζητήματα όσον αφορά την ουσιαστική εφαρμογή της συνταγματικώς κατοχυρωμένης αρχής της ισότητας. Παράλληλα ελέγχονται επιλογές του κοινού νομοθέτη ως προς τον τρόπο μεταφοράς της αρχής στη διοικητική πράξη. Η αντίληψη του σύγχρονου κράτους δικαίου θεωρεί επιβεβλημένη κατ' αρχάς την ειδική ή διαφοροποιητική μεταχείριση ειδικών κατηγοριών υποκειμένων ή υποθέσεων και θεμιτές τις αντίστοιχες αποκλίσεις από τη βασική αρχή της ισότητας, υπό την προϋπόθεση όμως ότι τούτο ερείδεται σε ασφαλή κριτήρια, επαρκώς αιτιολογημένα από τον κοινό νομοθέτη. Διαφορετικά, υφίσταται σοβαρός κίνδυνος να αντιστραφεί το περιεχόμενο της συνταγματικής επιταγής και να εκφυλιστεί η ουσιαστική δέσμευση του συνταγματικού νομοθέτη.

Και τούτο διότι η περιπτώσιολογική και συστηματική διαφοροποίηση από τη γενική εξαγγελία του νόμου χωρίς ειδικούς και επαρκώς αιτιολογημένους λόγους καθιστά τελικά προσχηματική την εξαγγελία του άρθρου 4 του Συντάγματος περί ισότητας των Ελλήνων ενώπιον του νόμου.

Εν προκειμένω, ο πρόσφατος Ν. 3966/2011, επιχειρώντας να διευκολύνει την πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση υποψηφίων που προέρχονται από πολύτεκνες και τρίτεκνες οικογένειες, τους ενέταξε σε ειδική κατηγορία στην οποία αναλογεί συγκεκριμένος κάθε φορά αριθμός θέσεων, που πάντως δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερος εκείνου που αντιστοιχεί στο 20% των κατά περίπτωση λοιπών εισακτέων. Παράλληλα, καταργείται πλέον η γενικότερη νομοθεσία περί μετεγγραφών για όλες τις κατηγορίες φοιτητών.

Ο Συνήγορος δέχθηκε μεγάλο αριθμό σχετικών αναφορών από γονείς και υποψηφίους. Κάποιοι από αυτούς διαμαρτύρονταν για υπέρμετρη επιβάρυνση των εκτός ειδικών κατηγοριών υποψηφίων, και μάλιστα για παραβίαση των αρχών της ισότητας και της αξιοκρατίας. Άλλοι αποτιμούσαν την παρεχόμενη προστασία ως ανεπαρκή, εγείροντας, στις περισσότερες περιπτώσεις, ενστάσεις ως προς τα ηλικιακά όρια που έθετε σχετικά ο νόμος κατά το μέτρο που, για τον υπολογισμό του αριθμού των τέκνων της πολυμελούς οικογένειας, λαμβάνονται κατ' αρχήν υπόψη μόνο εκείνα που δεν έχουν υπερβεί το 23ο έτος της ηλικίας τους (υποθέσεις 141932 και 142979/2011).

Ένα ειδικότερο ζήτημα αφορά τον περιορισμό που έχει επιβληθεί στις κατηγορίες των υποψηφίων που προέρχονται από τρίτεκνες και πολύτεκνες οικογένειες οι οποίοι, εφόσον επιθυμούν να επωφεληθούν από τις ειδικές γι' αυτούς διατάξεις, οφείλουν να επιλέξουν σχολές και τμήματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης μεταξύ εκείνων που εδρεύουν στην περιφέρεια (με την έννοια της περιφερειακής αυτοδιοίκησης) στην οποία ανήκει η μόνιμη κατοικία των υποψηφίων ή των γονέων τους.

Ο Συνήγορος επισήμανε σχετικά ότι ο επιγενόμενος αυτός περιορισμός δεν εμφανίζεται στον Ν. 3966/2011. Τυχόν νομοθέτηση τέτοιας φύσης περιορισμών θα μπορούσε κατ' αρχάς να θεωρηθεί συμβατή με τη λογική της εξοικονόμησης κόστους σπουδών χάριν των συγκεκριμένων κατηγοριών πολυτέκνων και πολυμελών οικογενειών μόνο υπό την προϋπόθεση ότι οι συγκεκριμένες ρυθμίσεις θα απέβλεπαν, αποκλειστικά ή κυρίως, στην εξυπηρέτηση αυτού του σκοπού· κάτι που δεν είναι βέβαιο ότι συμβαίνει με τις επίμαχες ρυθμίσεις. Η υποχρέωση επιλογής μεταξύ σχολών που εδρεύουν στην περιφέρεια μόνιμης κατοικίας του υποψηφίου περικλείει κριτήριο απρόσφορο σε σχέση με τον επιδιωκόμενο σκοπό, ενώ, αντίθετα, περισσότερο αξιόπιστο θα ήταν το κριτήριο της χιλιομετρικής απόστασης. Το αρμόδιο υπουργείο πάντως πληροφόρησε τον Συνήγορο ότι το ζήτημα έχει αχθεί προς κρίση στο ΣΤΕ (υπόθεση 142084/2011).

Σε ό,τι αφορά άλλα επιμέρους ζητήματα που τέθηκαν με αναφορές πολιτών σχετικά με την ίδια ειδική κατηγορία υποψηφίων (όπως η κάμψη του προαναφερόμενου ηλικιακού ορίου ως προς τα τέκνα με αναπηρία 67% των πολύτεκνων αλλά όχι και των τρίτεκνων οικογενειών ή η πιστοποίηση του εισοδήματος της οικογένειας των υποψηφίων βάσει εκκαθαριστικού σημειώματος συγκεκριμένου οικονομικού έτους ακόμη και όταν υπάρχει εκκαθαριστικό σημείωμα του επόμενου οικονομικού έτους) εκκρεμεί σχετική παρέμβαση του Συνηγόρου.

Τέλος, ο Συνήγορος αντιμετώπισε σωρεία προβλημάτων που σχετίζονται με την εφαρμογή του μόλις καταργηθέντος νομικού πλαισίου για τις μετεγγραφές.

φές. Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση φοιτήτριας Βιολογίας του Πανεπιστημίου Κρήτης, αίτημα της οποίας για μετεγγραφή στο Πανεπιστήμιο Αθηνών απορρίφθηκε με το αιτιολογικό ότι το συνολικό οικογενειακό εισόδημά της ξεπερνά το ποσό των 45.000 ευρώ. Σύμφωνα με τη σχετική εγκύκλιο, στο ετήσιο οικογενειακό εισόδημα περιλαμβάνονται τα εισοδήματα όλων των φορολογούμενων μελών της οικογένειας, είτε αυτά είναι ανήλικα είτε ενήλικα. Στην προκειμένη περίπτωση λοιπόν για τον υπολογισμό του εισοδήματος αθροίστηκε το ατομικό εισόδημα της 26χρονης αδελφής της που εργάζεται, διαμένει χωριστά και υποβάλλει αυτοτελή φορολογική δήλωση. Ο Συνήγορος επισήμανε ότι στις περιπτώσεις μετεγγραφών για οικονομικούς λόγους ενδεχόμενη απόρριψη αιτημάτων βάσει τεκμηρίων με αυτοδίκαιο συνυπολογισμό των εισοδημάτων όλων των τέκνων της οικογένειας ενδέχεται να διευρύνει με αθέμιτο τρόπο το πραγματικό οικογενειακό εισόδημα του αιτούντος τη μετεγγραφή σπουδαστή, καταλήγοντας να αντιστρατεύεται τον ίδιο τον σκοπό θέσπισης της διάταξης του Ν. 3282/2004. Όταν ο αιτών τη μετεγγραφή σπουδαστής αποδεικνύει με κάθε πρόσφορο μέσο ότι ο συνυπολογισμός εισοδήματος άλλων τέκνων της οικογένειας στο συνολικό οικογενειακό εισόδημα δεν ανταποκρίνεται στην πραγματική οικονομική κατάσταση από την οποία ο ίδιος αντλεί στήριξη, το ως άνω τεκμήριο δεν μπορεί να έχει αυτοδίκαιη εφαρμογή, καθώς κάτι τέτοιο θα συνιστούσε αθέμιτο περιορισμό στην άσκηση νόμιμων δικαιωμάτων. Ανταποκρινόμενο, το Πανεπιστήμιο Αθηνών έκανε δεκτή σχετική ένσταση της ενδιαφερομένης (υπόθεση 136056/2010).

Πρόσβαση αποφοίτων εσπερινού λυκείου στην τριτοβάθμια εκπαίδευση

Ιδιαίτερο θέμα ανέκυψε ως προς την πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση όσων αποφοιτούν από τα εσπερινά γενικά λύκεια. Συγκεκριμένα, με διάταξη του Ν. 3879/2010 (άρθρο 27) η πλήρης φοίτηση στις δύο τελευταίες τάξεις (τρίτη και τέταρτη) του εσπερινού γενικού λυκείου, απαρέγκλιτα από την έναρξη μέχρι τη λήξη κάθε διδακτικού έτους, αποτελεί πλέον προϋπόθεση για την εισαγωγή των αποφοίτων του στα τμήματα και στις σχολές των πανεπιστημίων, των ΤΕΙ, της ΑΣΕΤΕΜ/ΣΕΛΕΤΕ και των Ανώτερων Σχολών Τουριστικών Επαγγελματιών των ΣΤΕ χωρίς εισαγωγικές εξετάσεις και σε ποσοστό θέσεων επιπλέον του αριθμού των εισακτέων, κατά τα προβλεπόμενα στις σχετικές διατάξεις του άρθρου 2, παράγρ. 1 του Ν. 2525/1997.

Ωστόσο η επίμαχη διάταξη δημοσιεύθηκε στις 21.9.2010, ήδη επτά ημέρες μετά την έναρξη του σχολικού έτους. Στη συνέχεια δε το Υπουργείο Παιδείας απέστειλε επείγον έγγραφο, μεταξύ άλλων και στους διευθυντές ημερήσιων και εσπερινών λυκείων και ΕΠΑΛ, ζητώντας από αυτούς να αναρτήσουν τη σχετική ρύθμιση στον πίνακα ανακοινώσεων των λυκείων τους και να ενημερώσουν σχετικά τους μαθητές. Η απαραίτητη (κατά τη συναγόμενη και από το προαναφερόμενο έγγραφο εκτίμηση του αρμόδιου υπουργείου) ενημέρωση των ενδιαφερόμενων μαθητών από τους διευθυντές ημερήσιων και εσπερινών λυκείων και ΕΠΑΛ έγινε δηλαδή μετά την έναρξη του σχολικού έτους 2010-2011. Εκ του γεγονότος αυτού συνάγεται ότι οι μαθητές της τρίτης τάξης εσπερινού γενικού

λυκείου, όταν πραγματοποιήσαν την εγγραφή τους στην τρίτη τάξη, δεν ήταν σε θέση να γνωρίζουν τη νέα κρίσιμη νομοθετική ρύθμιση.

Από την πλευρά του, απευθυνόμενος στο αρμόδιο υπουργείο, ο Συνήγορος διατύπωσε την άποψη ότι, στο πλαίσιο της αρχής τής χρηστής διοίκησης και της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης του διοικουμένου ως ειδικότερης εκδήλωσης της ίδιας αρχής, συντρέχουν οι προϋποθέσεις της έγκαιρης προώθησης προς ψήφιση μεταβατικής διάταξης με την οποία θα μετατίθεται κατά ένα σχολικό έτος η εφαρμογή της επίμαχης ρύθμισης, ώστε να παύσουν να εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της όσοι πραγματοποίησαν εγγραφή στην τρίτη τάξη εσπερινού γενικού λυκείου μετά την έναρξη του σχολικού έτους 2010-2011 (υπόθεση 144554/2011). Αναμένεται η ανταπόκριση του Υπουργείου Παιδείας.

ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΑΡΟΧΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΔΙΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΣΠΟΥΔΑΣΤΗ

Η παροχή ποιοτικών εκπαιδευτικών υπηρεσιών προϋποθέτει ως λογικός αυτονόητη τη διασφάλιση κατάλληλων βιοτικών συνθηκών για τους σπουδαστές, προκειμένου οι τελευταίοι να μπορούν απερίσπαστοι να εστιάσουν στα κύρια καθήκοντα της φοίτησής τους.

Στην τρέχουσα συγκυρία τής ιδιαίτερα οξυμμένης οικονομικής κρίσης, η προσήλωση και ο σεβασμός στις αρχές του κοινωνικού κράτους καθιστούν απολύτως

επίκαιρη την εισήγηση του Συνηγόρου προς το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης περί αδιατάρακτης παράτασης του δικαιώματος σε προσαύξηση στη σύνταξη του γονέα ή σε σύνταξη λόγω θανάτου σε δικαιούχους σπουδαστές δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης μετά τη συμπλήρωση του 18ου έτους και μέχρι την ολοκλήρωση των σπουδών τους.

Ειδικότερα, ο Συνήγορος υπήρξε αποδέκτης αναφορών (ενδεικτική υπόθεση 139486/2011) με αντικείμενο τη διακοπή από το ΙΚΑ-ΕΤΑΜ της προσαύξησης στη σύνταξη ή των συντάξεων θανάτου που χορηγούνται στους μαθητές με τη συμπλήρωση του 18ου έτους της ηλικίας τους, παρά το γεγονός ότι συνέχιζαν να φοιτούν κανονικά στο λύκειο, δυσχεραίνοντας έτσι την απρόσκοπτη συνέχιση των σπουδών τους. Σε ορισμένες μάλιστα περιπτώσεις, κυρίως ορφανών παιδιών που συντηρούνται από τη σύνταξη θανάτου του γονέα τους, το δικαίωμά τους στην εκπαίδευση εν τοις πράγμασι διακυβεύεται μέχρι και του σημείου της ακύρωσής του σε οριακές οικονομικά περιπτώσεις.

Περαιτέρω, παρατηρείται διαφοροποίηση μεταξύ δικαιούχων οι οποίοι κατά το ίδιο έτος συνεχίζουν τις σπουδές τους στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Ειδικότερα, διαπιστώθηκε ότι στους δικαιούχους της παροχής που συμπληρώνουν το 18ο έτος της ηλικίας τους ενόσω φοιτούν στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση η παροχή διακόπτεται και επαναχορηγείται με την εγγραφή σε ανώτερη ή ανώτατη σχολή, αφήνοντάς τους ακάλυπτους για το κενό διάστημα. Για τους δικαιούχους όμως των οποίων η ενηλικίωση έπεται της αποφοίτησής τους από τη μέση εκπαίδευση και η εισαγωγή τους στην ανώτερη ή ανώτατη σχολή γίνεται εντός του

αυτού ημερολογιακού έτους η παροχή επαναχορηγείται αναδρομικά.

Διαπιστώνοντας το πρόβλημα και τις συνέπειες που έχει στην εκπαίδευση των νέων ανθρώπων και ιδιαίτερα εκείνων οι οποίοι ανήκουν στις πλέον ευπαθείς ομάδες, ο Συνήγορος εισηγήθηκε ολοκληρωμένη αντιμετώπιση του προβλήματος. Πρότεινε σχετικά την αδιάλειπτη καταβολή της παροχής, εφόσον οι δικαιούχοι κατά τη συμπλήρωση του 18ου έτους τους δεν έχουν ακόμη ολοκληρώσει τη φοίτησή τους στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση σε κάθε δε περίπτωση, εφόσον ακολουθήσει κανονικά η φοίτηση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, η παροχή πρέπει να χορηγείται αναδρομικά από την ημέρα της διακοπής της. Πλέον αυτού, πρότεινε να διερευνηθεί η πρακτική που ακολουθεί ο Οργανισμός Ασφάλισης Ελεύθερων Επαγγελματιών (ΟΑΕΕ), κατά την οποία η καταβολή της παροχής επεκτείνεται μέχρι και τη συμπλήρωση του 19ου έτους της ηλικίας των δικαιούχων, εφόσον οι τελευταίοι δεν έχουν αποφοιτήσει από τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Το θέμα αυτό είχε απασχολήσει τον Συνήγορο και παλαιότερα. Μάλιστα, σε συνέχεια παλαιότερης επί του θέματος αλληλογραφίας του Συνηγόρου, η διοίκηση του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ είχε εισηγηθεί στις 29.4.2009 την παράταση του δικαιώματος σε προσαύξηση στη σύνταξη ή σε σύνταξη λόγω θανάτου για τέκνα που ενηλικιώνονται πριν από την εισαγωγή τους στα ΑΕΙ και είχε προτείνει σχετική νομοθετική διάταξη, η οποία όμως τελικά δεν ευοδώθηκε.

Τελικά, η πρόταση του Συνηγόρου έγινε, εν μέρει, δεκτή, αφού με την παράγρ. 6 του άρθρου 20 του Ν. 4019/2011 προ-

βλέπεται η αναδρομική καταβολή της παροχής μεταξύ του επομένου της ενηλικίωσης μήνα και του μήνα έναρξης του ακαδημαϊκού έτους.

ΧΡΟΝΙΕΣ ΔΥΣΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ

ΣΤΕΛΕΧΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ

Ο Συνήγορος ήδη από την έναρξη της λειτουργίας του το 1998 διαπίστωσε και επισήμανε την ανάγκη να κωδικοποιηθεί η νομοθεσία σχετικά με τις διαδικασίες στελέχωσης των σχολικών μονάδων πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, καθώς και των δομών επαγγελματικής κατάρτισης και διά βίου μάθησης, η οποία μέχρι την έναρξη ισχύος του Ν. 3848/2010 χαρακτηριζόταν από συνεχείς αλλαγές καθώς και από αντιφάσκουσες, ασαφείς και αποσπασματικές διατάξεις. Με τον Ν. 3848/2010 ορίζεται πλέον ως μοναδικός τρόπος διορισμού μόνιμων εκπαιδευτικών και πρόσληψης αναπληρωτών εκπαιδευτικών η επιτυχής συμμετοχή σε διαγωνισμό τον οποίο διενεργεί αποκλειστικά το ΑΣΕΠ, ενώ παράλληλα μεταβατικές διατάξεις ρυθμίζουν τα θέματα διορισμών και προσλήψεων εκπαιδευτικών για το χρονικό διάστημα μέχρι τη διενέργεια του διαγωνισμού. Παρά το γεγονός ότι με τις διατάξεις του προαναφερόμενου νόμου έγιναν θετικά βήματα προς την καθιέρωση κανόνων αξιολόγησης και αξιοκρατίας, καθώς και προς την εξάλειψη σημαντικών μορφών κακοδιοίκησης, εξακολουθούν να παρατηρούνται δυσλειτουργίες κατά την εφαρμογή των διαδικασιών πρόσληψης των εκπαιδευτικών, οι οποίες εκδηλώνονται με τις μορφές που περιγράφονται ακολούθως.

Ελλιπής συντονισμός υπηρεσιών

Κατά τη διαδικασία πρόσληψης αναπληρωτών εκπαιδευτικών ΑμΕΑ, διαπιστώθηκε έλλειψη συντονισμού μεταξύ των Διευθύνσεων Ειδικής και Γενικής Αγωγής σε θέματα αποδοχής πιστοποιητικών με τα οποία βεβαιώνεται το ποσοστό μόνιμης αναπηρίας του εκπαιδευτικού. Ειδικότερα, ενώ για τη διάγνωση και την απόδειξη αναπηρίας και τη συνακόλουθη ένταξη των εκπαιδευτικών στην κατηγορία ΑμΕΑ η Διεύθυνση Γενικής Αγωγής έκανε δεκτά, αποκλειστικά, πιστοποιητικά που έχουν εκδοθεί από υγειονομικές επιτροπές του ΙΚΑ, η Διεύθυνση Ειδικής Αγωγής αποδεχόταν και πιστοποιητικά που έχουν εκδοθεί από υγειονομικές επιτροπές της Περιφέρειας Αττικής (υπόθεση 143238/2011).

Η αποδοχή από τη Διεύθυνση Ειδικής Αγωγής πιστοποιητικών από υγειονομικές επιτροπές των περιφερειών προκαλεί πάντως προβληματισμό, καθώς επανειλημμένα έχει τονιστεί με έγγραφα των εμπλεκόμενων φορέων (Περιφέρεια Αττικής, Γενικός Γραμματέας Υπουργείου Παιδείας, ΥΠΕΣ) ότι, βάσει της ισχύουσας νομοθεσίας, για την εισαγωγή στους πίνακες αναπληρωτών εκπαιδευτικών ΑμΕΑ αρμόδιες για την έκδοση των σχετικών πιστοποιητικών είναι οι υγειονομικές επιτροπές του ΙΚΑ και όχι αυτές των περιφερειών (υποθέσεις 136921 και 143859/2011). Ο Συνήγορος με έγγραφό του προς τη Διεύθυνση Ειδικής Αγωγής επισήμανε το πρόβλημα και πρότεινε να προηγηθούν στους πίνακες αναπληρωτών εκπαιδευτικών οι κάτοχοι πιστοποιητικών με μόνιμη αναπηρία τα οποία προέρχονται από τις επιτροπές του ΙΚΑ. Ωστόσο μέχρι σήμερα δεν υπήρξε ανταπόκριση της διοίκησης.

Ένα άλλο ζήτημα που τέθηκε υπόψη του Συνηγόρου ήταν η αιφνίδια ανατροπή στον διορισμό εκπαιδευτικών από τον ενιαίο πίνακα αναπληρωτών σε κλάδους στους οποίους προαπαιτείται πιστοποιητικό παιδαγωγικής επάρκειας. Συγκεκριμένα, εκπαιδευτικοί-κάτοχοι του συγκεκριμένου πιστοποιητικού, οι οποίοι έπρεπε να διοριστούν κατά το έτος 2010 και αυτό δεν κατέστη δυνατό λόγω της ιδιαίτερης οικονομικής συγκυρίας και του συνακόλουθου αναγκαστικού περιορισμού των διορισμών, υπέστησαν αλλαγή της σειράς τους στον πίνακα του κλάδου τους, καθώς προηγήθηκαν συνάδελφοί τους με μεγαλύτερη προϋπηρεσία, οι οποίοι απέκτησαν πιστοποιητικό κατά τον χρόνο όπου η προϋπηρεσία δεν προσμετράται, ήτοι κατά το έτος 2010-2011. Πρόταση του Συνηγόρου να παραμείνουν οι πίνακες των συγκεκριμένων κλάδων ως είχαν έως ότου απορροφηθεί ο αριθμός των εκπαιδευτικών που έπρεπε να έχουν διοριστεί κατά το έτος 2010 δεν έγινε αποδεκτή (υπόθεση 140286/2011).

Ενδεικτική πάντως του ελλείμματος συντονισμού μεταξύ υπηρεσιών είναι και η διαφορετική στάση του Υπουργείου Παιδείας και του ΑΣΕΠ στο θέμα της αναγνώρισης παιδαγωγικής επάρκειας σε εκπαιδευτικούς που κατέχουν μεταπτυχιακούς τίτλους ημεδαπών και αλλοδαπών ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στις επιστήμες της Αγωγής. Ελλείψει επίσημου αρμόδιου φορέα αναγνώρισης παιδαγωγικής επάρκειας, παρατηρήθηκε το παράδοξο το μεν ΑΣΕΠ να αναγνωρίζει παιδαγωγική επάρκεια σε εκπαιδευτικούς επιτυγχόντες σε διαγωνισμό του και κατόχους αυτών των τίτλων, ενώ κατά τον ίδιο χρόνο συνάδελφοί τους με ίδιους τίτλους δεν διορίστηκαν, καθώς το Υπουργείο Παιδείας θεώρησε ότι οι

εν λόγω τίτλοι δεν απονέμουν παιδαγωγική επάρκεια. Ο Συνήγορος συνέταξε σχετικό πόρισμα* το έτος 2008 και έχει επανειλημμένα απευθύνει έγγραφα στο Υπουργείο Παιδείας, το οποίο ωστόσο μέχρι σήμερα δεν έχει υλοποιήσει τις διαβεβαιώσεις του περί διευθέτησης του θέματος.

Διοικητικές αδυναμίες και παραλείψεις που πλήττουν δικαιώματα εκπαιδευτικών

Σε αρκετές περιπτώσεις οι αναφορές κατέδειξαν παράλειψη παροχής σωστής και έγκαιρης πληροφόρησης των εκπαιδευτικών εκ μέρους των αρμόδιων υπηρεσιών του Υπουργείου Παιδείας, καθώς και οργανωτικές ατέλειες οι οποίες έχουν δυσμενείς επιπτώσεις για τους εκπαιδευτικούς και θίγουν δικαιώματά τους.

Χαρακτηριστικά παραδείγματα συνιστούν: η μη έγκαιρη γνωστοποίηση των προσκλήσεων για πρόσληψη αναπληρωτών και ωρομίσθιων εκπαιδευτικών, με αρνητικές επιπτώσεις στη μοριοδότησή τους (υπόθεση 138465/2011)· η ασάφεια ως προς την υποχρέωση ή μη ενημέρωσης των εκπαιδευτικών από την αρμόδια υπηρεσία για επικείμενη πρόσληψή τους και η παράλειψη αναζήτησης δήλωσης μη αποδοχής της θέσης πριν από την πρόσκληση επόμενου σε σειρά εκπαιδευτικού (υπόθεση 134654/2010)· και επίσης ο τρόπος λειτουργίας του Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος του Υπουργείου Παιδείας, ο οποίος γεννά ερωτήματα ως προς το δίκαιο και το ορθό της σειράς πρόσληψης αναπληρωτών μειωμένου και πλήρους ωραρίου (υπόθεση 141045/2011).

Ζητήματα ωρομίσθιων εκπαιδευτικών

Σημαντικός αριθμός αναφορών εγείρει το θέμα της έλλειψης αντικειμενικότητας στη διαδικασία πρόσληψης ωρομίσθιων εκπαιδευτικών στα δημόσια ΙΕΚ, καθώς το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο παρέχει στην τριμελή επιτροπή επιλογής μεγάλη διακριτική ευχέρεια ως προς τα κριτήρια επιλογής των εκπαιδευτών. Ο Συνήγορος έχει επισημάνει επανειλημμένα την ανάγκη να εκσυγχρονιστεί και να αλλάξει το θεσμικό πλαίσιο των συγκεκριμένων προσλήψεων, ώστε να διασφαλίζονται η διαφάνεια και η αντικειμενικότητα (υπόθεση 144851/2011).

Τέλος, τον Συνήγορο απασχόλησε ιδιαίτερα το ζήτημα της μεγάλης καθυστέρησης καταβολής δεδουλευμένων στους ωρομίσθιους εκπαιδευτικούς ΙΕΚ, καθώς και στους ανακηρυχθέντες υπότροφους σπουδαστές. Κατόπιν παρέμβασης της ανεξάρτητης αρχής, το Υπουργείο Παιδείας δεσμεύτηκε δημοσίως ως προς την καταβολή των οφειλομένων και γίνεται προσπάθεια ώστε οι εκπαιδευτές και οι υπότροφοι να αποπληρωθούν έως το τέλος του 2011 (υποθέσεις 136397/2010, 143173 και 145787/2011).

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΦΟΡΕΩΝ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΗΣ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗΣ ΤΙΤΛΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Οι οργανωτικές δυσλειτουργίες στο ευρύτερο περιβάλλον της εκπαίδευσης παράγουν κλασικού τύπου κακοδιοίκηση, ενώ συμπυκνώνουν χρονίζουσες αγκυλώσεις του πολύπλοκου διοικητικού μηχανισμού.

Η αφετηρία του προβλήματος πάντως ανατρέχει σε εγγενείς συστημικές παθογένειες, που εντοπίζονται σε μεγάλο εύρος συναλλαγών μεταξύ διοίκησης και πολιτών.

Ιδιαίτερα προβλήματα οργανωτικών αρρυθμιών καταγράφονται στη λειτουργία των φορέων ακαδημαϊκής και επαγγελματικής αναγνώρισης τίτλων σπουδών.

Ακαδημαϊκή αναγνώριση

Ο Συνήγορος από την έναρξη της λειτουργίας του γίνεται αποδέκτης μεγάλου αριθμού αναφορών από κατόχους αλλοδαπών τίτλων σπουδών ανώτατης εκπαίδευσης για την αντιμετώπιση προβλημάτων στην ακαδημαϊκή αναγνώριση των τίτλων τους. Ήδη από την ίδρυση του Διεπιστημονικού Οργανισμού Αναγνώρισης Τίτλων Ακαδημαϊκών και Πληροφόρησης (ΔΟΑΤΑΠ) συνεργάστηκε μαζί του καθιερώνοντας διαδικασία τακτικής επικοινωνίας και ενημέρωσης. Είναι γεγονός ότι η ίδρυση του ΔΟΑΤΑΠ συνέβαλε θετικά στην εξάλειψη ακραίων μορφών κακοδιοίκησης που χαρακτήριζαν τον προηγούμενο αρμόδιο φορέα. Ωστόσο, δεν εξέλιπαν πλήρως δυσλειτουργίες όπως η καθυστέρηση στην έκδοση των πράξεων αναγνώρισης ή απορριπτικές αποφάσεις με πλημμελή αιτιολογία.

Ορισμένα από τα προβλήματα οφείλονται στο ισχύον νομοθετικό πλαίσιο. Έτσι, μεταξύ άλλων, ο χαρακτηρισμός του αλλοδαπού ιδρύματος ως «ομοταγούς» προϋποθέτει τη διαπίστωση ότι πληρούνται συγκεκριμένα ανελαστικά κριτήρια, όπως η απονομή βασικών, μεταπτυχιακών και διδακτορικών τίτλων σπουδών, συνδυασμός που εξ ορισμού αποκλείει εξειδικευμένα ερευνητικά ινστιτούτα υψηλό-

τατου κύρους τα οποία απονέμουν μόνο μεταπτυχιακούς τίτλους σπουδών. Επίσης, η αναγνώριση βασικών τίτλων κατόπιν σπουδών τριετούς φοίτησης καθίσταται δυνατή μόνο εφόσον συνεκτιμηθεί ο βασικός με τον μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών και μόνο εφόσον η διαδικασία διδασκαλίας και οι όροι αποφοίτησης ταυτίζονται με τα εγχώρια δεδομένα. Αυτό έχει ως συνέπεια να αποκλείονται περιπτώσεις όπου οι συνεκτιμώμενοι τίτλοι έχουν αποκτηθεί με διαφορετική διαδικασία (λόγου χάρι, ο βασικός τίτλος έχει αποκτηθεί με τακτική παρακολούθηση και ο μεταπτυχιακός με σπουδές εξ αποστάσεως). Τέλος, ο ΔΟΑΤΑΠ αδυνατεί να αναγνωρίσει επαγγελματικούς μεταπτυχιακούς τίτλους σπουδών όταν αυτοί δεν οδηγούν σε απονομή διδακτορικού διπλώματος.

Ακόμη εντονότερα όμως είναι τα προβλήματα που αποδίδονται στη διαδικασία λήψης αποφάσεων και στην ελλιπή στελέχωση του οργανισμού. Η έκδοση κάθε πράξης αναγνώρισης προϋποθέτει την ολοκλήρωση πέντε σταδίων ελέγχου, στα οποία εμπλέκονται τα αντίστοιχα όργανα: ειδικός εισηγητής, τριμελής επιτροπή ακαδημαϊκών συμβούλων, τριμελής εκτελεστική επιτροπή, διοικητικό συμβούλιο, πρόεδρος. Δεκαοκτώ ειδικοί εισηγητές, αρμόδιοι για τον έλεγχο πληρότητας κάθε φακέλου και για τη διατύπωση γραπτής εισήγησης ως προς τη συνδρομή των απαιτούμενων προϋποθέσεων, καλούνται να ανταποκριθούν στην εξέταση περίπου 10.000 αιτήσεων ετησίως. Οι επιτροπές ακαδημαϊκών συμβούλων, αρμόδιες για την εξέταση της αντιστοιχίας των προγραμμάτων σπουδών και για τη διατύπωση γνώμης ως προς τυχόν παραπομπή σε συμπληρωματικές εξετάσεις στα ημεδαπά ΑΕΙ, δεν απαρτίζονται από προσωπικό πλήρους

απασχόλησης αλλά από μέλη ΔΕΠ υπό καθεστώς εξωτερικού και μη αμειβόμενου συνεργάτη, γεγονός που καθιστά προφανείς τις δυσχέρειες στη συγκρότηση και τη σύγκλησή τους. Οι τριμελείς εκτελεστικές επιτροπές, αρμόδιες για τον έλεγχο και την επικύρωση του έργου των ακαδημαϊκών συμβούλων, συγκροτούνται από μέλη του ΔΣ του ΔΟΑΤΑΠ, δηλαδή δεν διαθέτουν κατ' ανάγκην ειδικότητα αντίστοιχη προς τον εκάστοτε εξεταζόμενο τίτλο σπουδών. Επίσης, ο οργανισμός διοικητικά στελεχώνεται από εκπαιδευτικούς αλληλοδιαδόχως αποσπώμενους για διάστημα που συνήθως δεν υπερβαίνει τους 8 μήνες. Το σύστημα αυτό έχει στην πράξη αποδειχθεί εξαιρετικά δύσκαμπτο και χρονοβόρο (ενδεικτικές υποθέσεις 141259, 141366, 141673, 141953, 142377, 142781/2011).

Απευθυνόμενος στο εποπτεύον υπουργείο, ο Συνήγορος έχει προτείνει μεσοπρόθεσμα μέτρα ώστε το σύστημα ακαδημαϊκής αναγνώρισης να εναρμονιστεί προς ανάλογες δομές των λοιπών κρατών-μελών της ΕΕ, εξέλιξη που υπαγορεύεται και από την υποχρέωση να διευκολύνεται η κινητικότητα των ευρωπαϊών εργαζομένων.

Επαγγελματική αναγνώριση

Η εναρμόνιση της ελληνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2005/36/ΕΚ, με το ΠΔ 38/2010, είχε ως αδιαμφισβήτητο θετικό αποτέλεσμα την κατάργηση οργάνων που είχαν παρουσιάσει προβλήματα αποτελεσματικότητας, όπως το Συμβούλιο Αναγνώ-

ρισης Επαγγελματικής Ισοτιμίας Τίτλων Εκπαίδευσης (ΣΑΕΙΤΕ) και το Συμβούλιο Επαγγελματικής Αναγνώρισης Τίτλων Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΣΕΑΤΕΚ). Την ίδρυση του νέου αρμόδιου οργάνου, του Συμβουλίου Αναγνώρισης Επαγγελματικών Προσόντων (ΣΑΕΠ), χαιρέτισε ρητά και δημόσια ο Συνήγορος.* Ωστόσο, τις προσδοκίες αυτές ανατρέπει η πάροδος ενός και πλέον έτους δυσλειτουργίας του νέου συστήματος (ενδεικτικές υποθέσεις 138752, 139075, 140050, 140052, 140389/2011).

Το ΣΑΕΠ είναι αρμόδιο για το σύνολο σχεδόν των επαγγελματιών και συγκροτείται από εκπροσώπους διάφορων αρχών και επαγγελματικών οργανώσεων. Το έργο του υποβοηθούν τριμελείς επιτροπές, οι οποίες όμως δεν απαρτίζονται κατά κλάδο αλλά κατ' ατομική περίπτωση, δηλαδή κάθε φορά για συγκεκριμένη εκκρεμιά αίτηση, και μάλιστα με αποφάσεις που κάθε φορά πρέπει να δημοσιευθούν στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Κυριότεροι λόγοι δυσλειτουργίας του οργάνου είναι η περιορισμένη συχνότητα των συνεδριάσεών του, που έχει ως αποτέλεσμα να αναβάλλεται η εξέταση πολλών υποθέσεων λόγω εξάντλησης του διαθέσιμου χρόνου, ο φόρτος εργασίας ενόψει της ελλιπούς γραμματειακής υποστήριξης, και ιδίως η απροθυμία των επαγγελματικών οργανώσεων να ορίσουν εκπροσώπους, καθώς οι διαδικασίες αυτές έρχονται αναπόφευκτα σε αντίθεση με συντηρητικά συμφέροντα των μελών τους. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι το Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος (ΤΕΕ) καθυστέρησε να προβεί σε ορισμό εκπροσώπων του για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο του έτους, με συνέπεια να παραμένουν σε εκκρεμότητα αιτήματα

αναγνώρισης σε σειρά τεχνικών επαγγελματιών. Επιπλέον, αυτή καθαυτή η ουσία της επαγγελματικής αναγνώρισης βαρύνεται με σωρεία ασαφειών και αναχρονισμών σε κανονιστικό επίπεδο. Έτσι, ως προς την υπαγωγή των επαγγελματιών στην έννοια του «νομοθετικά ρυθμιζόμενου» δεν είναι σαφές πότε απαιτείται προηγούμενη άδεια από τον οικείο επαγγελματικό φορέα, γεγονός που οδηγεί είτε σε αντιφατικές αποφάσεις, όπως συνέβη με το επάγγελμα του γραφίστα, είτε σε διάσταση απόψεων μεταξύ φορέων που εκπροσωπούνται στο ΣΑΕΠ, όπως συμβαίνει με τις ειδικότητες «Μηχανικός Συστημάτων Παραγωγής» και «Μηχανικός Παραγωγής και Διοίκησης».

Η ρύθμιση του ΠΔ 38/2010, σύμφωνα με την οποία το μεγαλύτερο μέρος του έργου του ΣΑΕΠ ανατίθεται από 1.1.2013 στις οικείες επαγγελματικές οργανώσεις με μορφή ΝΠΔΔ, δεν επιτρέπει αισιοδοξία ως προς την αποτελεσματικότητα της όλης διαδικασίας.

Ο Συνήγορος έχει προτείνει στην Υπουργό Παιδείας τη δημιουργία ενιαίου φορέα ακαδημαϊκής και επαγγελματικής αναγνώρισης τίτλων σπουδών, με μόνιμη επιστημονική και γραμματειακή στελέχωση.

ΣΥΜΠΡΑΞΗ ΤΕΙ ΜΕ ΑΛΛΟΔΑΠΑ ΑΕΙ

Ο ελλιπής, και ενίοτε ανύπαρκτος, συντονισμός μεταξύ του εμπλεκόμενου ημεδαπού ΤΕΙ και του αλλοδαπού ΑΕΙ ευθύνεται συστηματικά για παρανοήσεις και ασάφειες ως προς την ισοτιμία τίτλων σπου-

δών που απονέμονται από αλλοδαπά εκπαιδευτικά ιδρύματα τα οποία παρέχουν προγράμματα μεταπτυχιακών σπουδών σε σύμπραξη με ημεδαπούς τριτοβάθμιους εκπαιδευτικούς φορείς.

Η ισχύουσα νομοθεσία παρέχει το δικαίωμα στα ΤΕΙ να συμπράττουν με αλλοδαπά ΑΕΙ προκειμένου να διοργανώνουν από κοινού προγράμματα μεταπτυχιακών σπουδών ύστερα από προηγούμενη έγκριση του Υπουργού Παιδείας. Στους αποφοίτους χορηγείται από το αλλοδαπό ΑΕΙ μεταπτυχιακός τίτλος σπουδών του οποίου η ιστιμμία αναγνωρίζεται από τον ΔΟΑΤΑΠ.

Ωστόσο, με αφορμή αναφορές ενδιαφερομένων, διαπιστώθηκε ότι ενίοτε η αναγνώριση της ιστιμμίας τέτοιων τίτλων δεν είναι δυνατή, καθώς δεν έχει προηγηθεί η απαιτούμενη εγκριτική υπουργική απόφαση. Ενδεικτικά αναφέρεται η περίπτωση σύμπραξης του ΤΕΙ Πειραιά με το University of Paisley, όπου η αίτηση έγκρισης προς το υπουργείο δεν είχε καν συνοδευτεί από τα απαιτούμενα δικαιολογητικά. Σε άλλες περιπτώσεις, νομίμως απορρίφθηκαν αιτήματα αναγνώρισης αλλοδαπών τίτλων σπουδών οι οποίοι είχαν επαγγελματικό και όχι ακαδημαϊκό χαρακτήρα. Ενδεικτικά αναφέρεται η σύμπραξη του ΤΕΙ Δυτικής Μακεδονίας με το Universitat Politecnica de Catalunya, για την οποία είχε μεν εκδοθεί εγκριτική υπουργική απόφαση, χωρίς όμως σ' αυτή να αποσαφηνίζεται η φύση του απονεμόμενου τίτλου.

Ο Συνήγορος παρατηρεί ότι η πλημμελής οργάνωση των συμπράξεων, με ευθύνη τόσο των εμπλεκόμενων ΤΕΙ όσο και του εποπτεύοντος υπουργείου, προξένησε αδιαμφισβήτητη ζημία στους

αποφοίτους, οι οποίοι, αν και κατέβαλαν κόπο, χρόνο και χρήματα, αδυνατούν να αξιοποιήσουν τους τίτλους σπουδών τους (υποθέσεις 142163 και 143119/2011).

ΕΓΚΡΙΣΗ ΥΠΟΤΡΟΦΙΩΝ ΑΠΟ ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

Έτερη περίπτωση η οποία καταδεικνύει ζητήματα ελλιπούς συντονισμού και έγκαιρης διοικητικής δράσης ετέθη υπόψη του Συνηγόρου με αφορμή εμπλοκή στη χορήγηση υποτροφίας κληροδοτήματος σε επιγενόμενο στάδιο, λόγω διαδικαστικού ζητήματος που έθεσε, σε απολύτως ανεπίκαιρο χρόνο, το Υπουργείο Οικονομικών.

Ειδικότερα, το ζήτημα που κλήθηκε να διερευνήσει ο Συνήγορος αφορούσε άρνηση καταβολής του προβλεπόμενου από κληροδότημα ποσού ως υποτροφίας μεταπτυχιακών σπουδών σε φοιτητή που επελέγη κατόπιν σχετικής προκήρυξης. Ένα έτος μετά την ανάδειξη του υποτρόφου και αφού ο επιλεγείς είχε ήδη ολοκληρώσει το πρώτο ακαδημαϊκό έτος μεταπτυχιακής φοίτησης, το Υπουργείο Οικονομικών, επιφορτισμένο με την υποχρέωση διαφύλαξης των όρων της διαθήκης, αρνήθηκε να προχωρήσει τη διαδικασία αναγνώρισης του ενδιαφερομένου ως υπότροφου και, συνακόλουθα, στην εκταμίευση του ποσού που οριζόταν στους όρους του κληροδοτήματος. Ως λόγο της αιφνίδιας αυτής ανατροπής το υπουργείο επικαλέστηκε ασυμφωνία της προκήρυξης με τους όρους της διαθήκης. Ο Συνήγορος επισήμανε εν προκειμένω την καταφανή παραβίαση της αρχής της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης ως κύριας συνιστώσας κάθε ευνομούμενου και δικαιοκρατικού συστήματος. Επιπλέον,

παρά την παρέλευση αρκετών μηνών από την παρέμβαση του Συνηγόρου, το Υπουργείο Οικονομικών δεν έχει τοποθετηθεί στα θέματα που του επισημάνθηκαν (υπόθεση 136149/2010).

ΑΔΙΑΦΑΝΕΙΑ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΙΣ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΣΕ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ERASMUS

Κατόπιν αναφοράς που υπέβαλε φοιτήτρια Νομικής του ΑΠΘ η οποία κατά το ακαδημαϊκό έτος 2010-2011 διεκδίκησε, με τη φοιτητική ιδιότητά της, συμμετοχή στο πρόγραμμα ERASMUS, ο Συνήγορος εξέτασε το ζήτημα της έλλειψης σαφών και ιεραρχημένων κριτηρίων επιλογής.

Ειδικότερα, διαπιστώθηκε πως δεν υπάρχει επαρκής εξειδίκευση των προβλεπόμενων αξιολογικών κριτηρίων, έλλειψη η οποία, σύμφωνα με την άποψη του Συνηγόρου, θα μπορούσε να εξισοροποιηθεί εφόσον: α) η αρμοδιότητα επιλογής των υποψηφίων ανετίθετο σε συλλογικό όργανο, β) η απόφαση συνοδευόταν από ειδική και εμπειριστατωμένη αιτιολογία, με ενδεχόμενη αναφορά και της μειοψηφούσας άποψης σε περίπτωση διαφωνίας. Γενικότερα, η διαδικασία θα διευκολυνόταν εάν διαμορφώνονταν και καθιερώνονταν ειδικότερα κριτήρια, τα οποία, περιβαλλόμενα ενδεχομένως και τον ενδεδειγμένο στην περίπτωση τύπο, θα αποτελούσαν σημείο αναφοράς τόσο του οργάνου επιλογής όσο και των ενδιαφερομένων, εμπεδώνοντας την εμπιστοσύνη στη διαδικασία επιλογής.

Το Τμήμα Νομικής του ΑΠΘ, σε εκτενή απάντησή του προς τον Συνήγορο, υπερασπίστηκε τη λειτουργικότητα του ισχύοντος συστήματος επιλογής υποψηφίων (υπόθεση 134887/2010).

ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΣΥΛΛΟΓΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ

Ο Συνήγορος εξέτασε αναφορά λέκτορα του Παιδαγωγικού Τμήματος Νηπιαγωγών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων με την οποία τίθεται ζήτημα αδικαιολόγητης καθυστέρησης σε ό,τι αφορά τη διαδικασία εξέλιξης του στη βαθμίδα του Επίκουρου Καθηγητή, καθώς και ζήτημα καθυστερημένης επικύρωσης Πρακτικών Γενικής Συνέλευσης και Εκλεκτορικού Σώματος που, κατά το μέτρο της αρμοδιότητάς τους, ασχολήθηκαν με το θέμα.

Ο Συνήγορος επισήμανε ότι η παρέλκυση επικύρωσης Πρακτικών Γενικής Συνέλευσης Τμήματος σε χρόνο που πλησιάζει τους 10 μήνες από την ημερομηνία της Γενικής Συνέλευσης την οποία αφορούν στερείται επαρκούς αιτιολογίας, καθόσον υπερβαίνει κάθε έννοια εύλογου μέτρου. Η επί δεκάμηνο αδυναμία γνώσης και χρήσης επικυρωμένων πρακτικών από κάθε ενδιαφερόμενο, και προεχόντως από τα ενδιαφερόμενα μέλη της ακαδημαϊκής κοινότητας, δημιουργεί προσκόμματα στο συνταγματικά κατοχυρωμένο δικαίωμά τους στην πληροφόρηση, καθώς επίσης, και υπό ειδικότερες προϋποθέσεις, στο δικαίωμά τους να υπερασπίζονται την προσωπικότητά τους. Παράλληλα, η αδικαιολόγητη καθυστέρηση στην επικύρωση των πρακτικών εγείρει ζητήματα διακριτικής μεταχείρισης, καθόσον ο αναφερόμενος επισημαίνει ότι Πρακτικά Γενικών Συνελεύσεων κατά τις οποίες συζητήθηκαν θέματα συναδέλφων του επικυρώθηκαν νωρίτερα από εκείνα προγενέστερων Γενικών Συνελεύσεων που ενδιέφεραν τον ίδιο. Σε εκτενή απάντησή τους προς τον Συνήγορο, τα αρμόδια όργανα του

Τμήματος δεν αποδέχθηκαν την ύπαρξη του ζητήματος στις προεκτεθείσες διαστάσεις (υπόθεση 134375/2010).

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ

Ζητήματα υποδομών και ασφάλειας εκπαιδευτικών μονάδων έδωσαν αφορμή σε παρεμβάσεις του Συνηγόρου και κατά τη διάρκεια του 2011. Στο πλαίσιο της γενικής του αρμοδιότητας, αλλά και της ειδικότερης αποστολής του για την υπεράσπιση των δικαιωμάτων των παιδιών, ο Συνήγορος παρακολουθεί συστηματικά το σύνολο των παραμέτρων που εγγυώνται ασφαλείς και ποιοτικές υποδομές στο εκπαιδευτικό περιβάλλον.

Η δυσμενής οικονομική συγκυρία δυσχεραίνει και εδώ ουσιαστικά τα δεδομένα, ενώ καινοτόμες παροχές με στόχο την εναρμόνιση σχολικής και επαγγελματικής ζωής απειλούνται με συρρίκνωση, ενίοτε και με ματαίωση.

Δεδομένου πάντως ότι η υποχώρηση του κοινωνικού κράτους ενώπιον της μείζονος οικονομικής συγκυρίας συμπαρασύρει και ζητήματα που αφορούν υποδομές και παροχές, ο Συνήγορος εμμένει ειδικά στην ανάγκη να παρακολουθούνται συστηματικά οι δυσλειτουργίες του ευρύτερου σχολικού περιβάλλοντος, καθόσον αυτές αφορούν ένα ιδιαίτερα ευαίσθητο τμήμα του πληθυσμού και συναρτώνται άρρηκτα προς την εύρυθμη λειτουργία της οικογένειας.

Κτιριακές εγκαταστάσεις

Η έλλειψη διαθέσιμων κονδυλίων είναι ο κύριος –όχι ωστόσο και ο αποκλειστικός– λόγος για τις δυσλειτουργίες που παρατηρούνται στις υποδομές μεγάλου αριθμού σχολικών μονάδων όλων των βαθμίδων. Συχνά, επίσης, η ολιγωρία των εμπλεκόμενων φορέων, καθώς και η πολυπλοκότητα του νομοθετικού πλαισίου δυσχεραίνουν ουσιαστικά έργα δημιουργίας νέων ή βελτίωσης υφιστάμενων μονάδων εκπαίδευσης.

Ο Συνήγορος υπήρξε αποδέκτης αναφορών με αντικείμενο χρονίζουσες διαδικασίες επισκευής σχολικών κτιρίων, προσθήκης νέων πτερυγίων, καθώς επίσης και ανέγερσης νέων σχολικών εγκαταστάσεων. Κοινός τόπος στην προαναφερόμενη κατηγορία υποθέσεων είναι, μεταξύ άλλων, η προϋπαρξη σχετικής προγραμματικής σύμβασης μεταξύ Οργανισμού Σχολικών Κτιρίων (ΟΣΚ) και επιχώριου δήμου. Η υλοποίηση ωστόσο των επιμέρους διαδικαστικών σταδίων προσκρούει στις συνήθεις διοικητικές δυσλειτουργίες, όπως είναι, ενδεικτικά, η καθυστέρηση έγκρισης σχετικών μελετών από το Τεχνικό Συμβούλιο του ΟΣΚ ή η παρέλκυση της διαδικασίας αποχαρακτηρισμού υφιστάμενου σχολικού κτιρίου ως μνημείου, προκειμένου να εγκριθεί από την αρμόδια αρχή η κατεδάφισή του και η ανέγερση νέου (υποθέσεις 19045/2007, 17140/2008).

Υψηλής επικινδυνότητας πρόβλημα συνιστούν επίσης οι αυθαίρετες προσθήκες σε σχολικά κτιριακά συγκροτήματα, προκειμένου να ελαχιστοποιηθεί το κόστος που συνεπάγεται η κατασκευή νέων σχολείων.

Στην υπόθεση που ετέθη υπόψη του Συνηγόρου, με αφορμή αναφορά γονέα μαθητή σε δημοτικό σχολείο στο Παλιό Καβάλας, η ανεξάρτητη αρχή διαπίστωσε αυθαίρετες ενδοσχολικές κατασκευές, καθώς επίσης και αίθουσα εντός του κτιρίου χωρίς αυτοτελή έξοδο προς τον διάδρομο του κτιριακού συγκροτήματος. Μετά την παρέμβαση πάντως του Συνηγόρου η Τεχνική Υπηρεσία του δήμου προέβη σε εργασίες συντήρησης του κτιρίου και μερικής αποκατάστασης των προβλημάτων (υπόθεση 138341/2011).

Περαιτέρω, η πλημμελής ανταπόκριση της διοίκησης σε αιτήματα πολιτών για χορήγηση διοικητικών εγγράφων, κατά τα προβλεπόμενα στον Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας, επισημάνθηκε από τον Συνήγορο και με αφορμή αίτημα γονέων για ειδική πληροφόρηση σχετικά τις τεχνικές προδιαγραφές κτιριακών σχολικών εγκαταστάσεων (υπόθεση 23525/2009). Η διαμεσολάβηση του Συνηγόρου έλαβε χώρα κατόπιν αναφοράς με θέμα την άρνηση του ΟΣΚ να χορηγήσει αντίγραφο αυτοψίας που διενήργησε κλιμάκιο του οργανισμού στις εγκαταστάσεις σχολικών κτιρίων στον Δήμο Ταύρου προκειμένου να διαπιστωθεί η καταλληλότητά τους.

Θετική εξέλιξη

Τελικώς, έπειτα από επισταμένες υπομνήσεις, ο ΟΣΚ ανταποκρίθηκε στο αίτημα των γονέων, συναινώντας στο δικαίωμά τους να λαμβάνουν γνώση των τεχνικών προδιαγραφών προκειμένου περί σχολικών εγκαταστάσεων στις οποίες φοιτούν τα παιδιά τους.

Απομάκρυνση αμιάντου από χώρο κοντά σε σχολείο

Σε υπόθεση άμεσης γειννίασης σχολικού συγκροτήματος με αποξηλωμένα στέγαστρα αμιαντοσιμέντου, τα οποία απομακρύνθηκαν, βάσει τεχνικής μελέτης, από πιστοποιημένη ιδιωτική εταιρεία, ο Συνήγορος επισήμανε την ανάγκη οι σχετικές εργασίες να διενεργούνται με βάση το υφιστάμενο νομικό πλαίσιο, διότι μόνο έτσι διασφαλίζεται η δημόσια υγεία από εκπομπές αμιάντου. Όπως προέκυψε πάντως από τη διερεύνηση της υπόθεσης, η εταιρεία που απομάκρυνε τον αμιάντο διενήργησε μελέτη αέρος στον προαύλιο χώρο του σχολείου, κατά την οποία δεν διαπιστώθηκε υπέρβαση των φυσιολογικών ορίων της τιμής συγκέντρωσης, ενώ ο εμπλεκόμενος Δήμος Τρικκαίων ενημέρωσε εγγράφως τον Συνήγορο ότι ουδόλως ενεπλάκη στη διαδικασία αποξήλωσης των στεγάστρων. Η Εισαγγελία Πρωτοδικών Τρικάλων πάντως, στην οποία κοινοποιήθηκε το έγγραφο του Συνηγόρου, ζήτησε από την ανεξάρτητη αρχή το σύνολο των στοιχείων του φακέλου (υπόθεση 127742/2010).

Ασφαλής μετάβαση στις σχολικές μονάδες

Η ασφαλής μετάβαση των μαθητών στις σχολικές μονάδες όπου φοιτούν αποτέλεσε έτερο σημαντικό πεδίο διαμεσολάβησης για τον Συνήγορο και κατά τη διάρκεια του 2011. Ειδικότερα, η ανεξάρτητη αρχή κλήθηκε να διαμεσολαβήσει για τη λήψη πρόσθετων ή νέων κυκλοφοριακών ρυθμίσεων ώστε να αντιμετωπιστούν επικίνδυνα σημεία του αστικού οδικού δικτύου που βρίσκονται κοντά σε κτιριακές εγκαταστάσεις σχολείων (υποθέσεις 11525/2008, 10965/2009, 27001 και 126238/2010).

Επ' αυτών, ο Συνήγορος, και αφού συνεκτίμησε στοιχεία σχετικά με τα καταγεγραμμένα τροχαία ατυχήματα στα καταγγελλόμενα από τους πολίτες ως επικίνδυνα σημεία, απευθύνθηκε στους δήμους ως κατά νόμο αρμόδιους για την άμεση λήψη πρόσφορων, κατάλληλων και ικανών για την αποτροπή του κινδύνου μέτρων ασφαλείας. Επικαλέστηκε δε προς τούτο τη Διεθνή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, όπως αυτή επικυρώθηκε και κατέστη εσωτερικό δίκαιο με τον Ν. 2101/1992, με το επιχείρημα ότι μέτρα που αφορούν την ασφαλή κυκλοφορία και μετάβαση των παιδιών στο περιβάλλον εκπαίδευσής τους εντάσσονται ερμηνευτικά στο προστατευτικό πεδίο της Σύμβασης και των υποχρεώσεων που αυτή συνεπάγεται για την πολιτεία και τους αρμόδιους για τον σχεδιασμό και την εφαρμογή των μέτρων φορείς.

Επιπλέον, η παράλειψη λήψης των απαραίτητων μέτρων ασφαλείας που μπορεί να οδηγήσει στην πρόκληση τροχαίων ατυχημάτων δημιουργεί τις προϋποθέσεις για ενεργοποίηση των διατάξεων περί αστικής ευθύνης του δήμου κατά τα προβλεπόμενα στην ισχύουσα νομοθεσία (άρθρο 105 ΕισΝΑΚ).

Στη μία από τις δύο καταγγελλόμενες περιπτώσεις, η διαμεσολαβητική παρέμβαση του Συνηγόρου οδήγησε σε δέσμευση του δήμου ότι θα επανεξετάσει το ζήτημα και θα εκπονήσει νέα κυκλοφοριακή μελέτη (υπόθεση 11525/2008).

Συγχωνεύσεις σχολικών μονάδων

Η διάσπαρτη κατανομή σχολικών μονάδων –συνήα, ιδιαίτερα μικρού δυναμικού– σε ολόκληρη την επικράτεια και η ανάγκη, ενόψει της οξείας οικονομικής

κρίσης, για εξοικονόμηση ανθρώπινων και υλικών πόρων απαραίτητων για τη λειτουργία όλων αυτών των μονάδων οδήγησαν σε ευρείες συγχωνεύσεις σχολικών μονάδων. Ο Συνήγορος συνέστησε να αποφευχθούν συγχωνεύσεις σε περιοχές υποβαθμισμένες ή πολυπληθείς, με μεγάλο ποσοστό αλλοδαπών, Ρομά ή μαθητών με μαθησιακές δυσκολίες ή άλλες ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, ενώ ειδικά για την περιφέρεια ζήτησε να ληφθούν υπόψη οι αποστάσεις που διανύουν οι μαθητές, οι δυσκολίες πρόσβασης και ο τρόπος μετακίνησής τους προς και από το σχολείο. Επίσης, πρότεινε να μη δημιουργηθούν μεγάλες σχολικές μονάδες με μαθητικό πληθυσμό πλέον των 300, επισημαίνοντας ότι σε αυτές τις περιπτώσεις δυσχεραίνεται η λειτουργία του σχολείου ως κοινότητας (υπόθεση 139155/2011). Οι συστάσεις του Συνηγόρου δεν έχουν προς το παρόν ληφθεί υπόψη κατά την υλοποίηση των σχετικών αποφάσεων από το αρμόδιο υπουργείο.

Σχολικές μονάδες με τμήματα ολοήμερης φοίτησης

Η λειτουργία τμημάτων ολοήμερης φοίτησης σε σχολικές μονάδες της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης συνιστά σημαντική και καινοτόμο παροχή του κοινωνικού κράτους που στόχο έχει την εναρμόνιση σχολικής και επαγγελματικής ζωής. Στην πράξη ωστόσο, και υπό την τρέχουσα ασφυκτική οικονομική συγκυρία, η ουσιαστική υλοποίηση της προαναφερόμενης δέσμευσης συχνά υπολείπεται των πραγματικών αναγκών ή περιορίζει ουσιαστικά το εύρος των δικαιούχων.

Προς αυτή την κατεύθυνση, ο Συνήγορος, ύστερα από αιτήματα γονέων που προέρχονται από περιοχές της περιφέ-

ρειας με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, όπως νησιωτική, ορεινή ή περιοχή με δυσκολίες πρόσβασης, πρότεινε, μεταξύ άλλων, ειδικά για τις παραπάνω περιοχές, και λόγω ακριβώς των ιδιαιτεροτήτων τους, να προβλεφθεί η δυνατότητα λειτουργίας ολοήμερων τμημάτων με απαιτούμενο ελάχιστο αριθμό μαθητών 10 αντί 15, όπως είναι η αρχική πρόβλεψη της σχετικής υπουργικής απόφασης. Επιπλέον, ο Συνήγορος αντιλαμβανόμενος τις δυσχέρειες που δημιουργεί συχνά η απόδειξη της εργασίας των γονέων, πρότεινε αντί της βεβαίωσης εργασίας που απαιτείται ως προϋπόθεση για την εγγραφή του μαθητή, να αρκείται το σχολείο σε υποβολή απλής υπεύθυνης δήλωσης. Η απάντηση του υπουργείου στην πρόταση του Συνηγόρου ακόμη εκκρεμεί (υποθέσεις 140303 και 141988/2011).

Περισσότερα και πιο αναλυτικά στοιχεία, στον ιστότοπο του Συνηγόρου www.synigoros.gr.

Οι αστερίσκοι [*] μέσα στο κείμενο παραπέμπουν σε κατάλογο συνδέσμων (www.synigoros.gr/?i=stp.el.links2011) όπου μπορείτε να βρείτε σχετικά αναρτημένα έγγραφα.